

Inhoud

Inleiding	13
-----------	----

Deel A *Communiceren als docent* 17

1	Hoe communiceer ik als docent?	19
1.1	Tien problemen volgens Van Kralingen	20
1.2	Vijftien tips van Geerts voor je rol als onderwijsgevende	23
1.3	Zeven tips van Covey voor je rol als teamlid	28
1.4	Reflectie	31
2	Wat is de essentie van goed contact?	33
2.1	Wat zijn de voordelen van contact?	34
2.1.1	Leren communiceren als iteratief proces	37
2.1.2	Ondersteunende theorie	39
2.2	De essentie van erkennen, verwerpen en negeren	41
2.3	Besef het belang van inzet en invloed	43
2.3.1	Probeer de inzet te herkennen	43
2.3.2	Maak je invloed minder zichtbaar	44
2.4	Reflectie	45
3	Wat is mijn pedagogische rol?	47
3.1	Waar gaat pedagogiek over?	48
3.1.1	Pedagogische opdracht	49
3.1.2	Pedagogisch klimaat	49
3.1.3	Pedagogisch onderwijs	50
3.2	Wat doen scholen aan persoonsvorming?	51
3.2.1	Personalisering	52
3.2.2	Pedagogisering	53
3.2.3	Psychologisering	54
3.3	Stem af en begrenns	54
3.3.1	Emoties lezen	55
3.3.2	Afstemmen	55
3.3.3	Begrenzen	56
3.3.4	Werk aan discipline	57

3.4	Bevorder het zelfvertrouwen	57
3.4.1	Wees een rolmodel	57
3.4.2	Werk aan zelfwaardering	58
3.4.3	Leren toeschrijven	59
3.5	Stimuleer onafhankelijkheid en creativiteit	60
3.5.1	Stimuleer het kiezen van doelen	61
3.5.2	Heb aandacht voor uniciteit	62
3.6	Reflectie	63

Deel B In gesprek met de leerling

65

4	Hoe knoop ik kleine gesprekjes aan met leerlingen?	67
4.1	Wanneer voel jij je op je gemak op school?	68
4.2	Assertief reageren op leerlingen	70
4.2.1	Afwijzing	71
4.2.2	Assertiviteit	72
4.3	Proactief contact maken	74
4.4	Wanneer ontstaan natuurlijke gesprekken?	75
4.5	Reflectie	78
5	Wat als het gesprek niet loopt?	81
5.1	Gesprekken met verschillende typen leerlingen	82
5.2	De omgeving waarin je leert communiceren	84
5.2.1	Het milieu en onze woordenschat	84
5.2.2	Autoritaire gezinnen waarin er één het woord voert	85
5.2.3	Gezinnen waarin iedereen zijn eigen gang gaat	86
5.3	In gesprek met introverte persoonlijkheden	86
5.3.1	Stille gesprekken	87
5.4	Gespreksniveaus en gespreksinterventies	89
5.4.1	Vier gespreksniveaus	90
5.4.2	Tien gespreksinterventies	91
5.5	Reflectie	93
6	Hoe voer ik gesprekken die leerlingen motiveren?	95
6.1	Motivatie	95
6.1.1	Hoe ontstaat motivatie?	96
6.1.2	Onzichtbare doelen bespreken	97
6.1.3	Een stimulerende omgeving	99
6.2	Het gebruik van motivatieondersteunende taal	101

6.3	Breng drijfveren in kaart	102
6.4	In gesprek over ambivalentie	103
6.5	Reflectie	105

Deel C *Communiceren als coach*

107

7	Hoe voer ik coachende gesprekken?	109
7.1	Wat is coachen?	110
7.1.1	Coachen en boodschappen doen	110
7.1.2	Welk gesprek voer je als theorie docent?	111
7.1.3	Voordat je begint met coachen	112
7.1.4	Communiceren tijdens zelfstandig werken	113
7.2	Vaardigheden als coach	115
7.2.1	Goed luisteren	115
7.2.2	Vragen stellen	116
7.2.3	Analyseren	117
7.3	Wat voor soort coach ben jij?	117
7.3.1	Tips	119
7.4	Vragend sturen op zelfsturing	120
7.5	Het GROW-model	121
7.6	Reflectie	122
8	Wat als de klas complex is?	125
8.1	Hoe ga je om met heterogene klassen?	126
8.1.1	Zelf onderdeel van de klas zijn	126
8.1.2	Leerlingen wisselen van plaats	127
8.1.3	Vertellen aan elkaar	127
8.1.4	Terugkerende gesprekken	128
8.1.5	Op zoek gaan naar iets gemeenschappelijks	129
8.2	Contact maken met subculturen	129
8.2.1	Subtiele wereldwijsheid	130
8.2.2	Eigen identiteit(en)	131
8.3	Nadenken over diversiteit	132
8.3.1	Wees je bewust van stereotypen	133
8.3.2	Gesprekken over de toekomst	133
8.3.3	Taken die diverse kwaliteiten aanspreken	134
8.4	Conflictgesprekken met klassen	135
8.5	Reflectie	136

9	Hoe voer ik gesprekken rondom stages en projecten?	139
9.1	Bpv-gesprekken over stages	140
9.1.1	Startgesprekken	140
9.1.2	Vervolggesprekken	141
9.2	Gesprekken met projectgroepen	145
9.3	Werken vanuit rollen en taken	146
9.4	Feedback geven	148
9.5	Reflectie	150

Deel D *In gesprek met de omgeving*

153

10	Ik kom als stagiair de school binnen, en dan?	155
10.1	Jezelf voorstellen	156
10.1.1	Jezelf voorstellen aan collega's	156
10.1.2	Jezelf voorstellen aan de klas	157
10.2	Voortgangsgesprekken	158
10.2.1	Spontane voortgangsgesprekken	158
10.2.2	Formele voortgangsgesprekken	159
10.3	Meelopen	161
10.4	Interactiepatronen volgens Leary	161
10.4.1	Observeerbare interacties in de schoolpraktijk	163
10.5	Rondlopen met vooroordelen	166
10.6	Reflectie	169
11	Hoe ga ik als mentor in gesprek met collega's?	171
11.1	Verschillende typen collega's	172
11.1.1	De eigenzinnige collega	172
11.1.2	De afschuivende collega	173
11.1.3	De te betrokken collega	174
11.1.4	De begrenzendende collega	176
11.1.5	De innemende collega	177
11.2	De eigen regie als mentor	178
11.3	De collegiale vraag van Chantal de Jong	178
11.4	Gesprekken op het niveau van de school, de klas of de leerling	180
11.5	Verwachtingen	181
11.6	Reflectie	182

12	Wat als de ouders tegenover mij zitten?	185
12.1	Vier vormen van ouderbetrokkenheid	186
12.1.1	Democratische ouders	187
12.1.2	Autoritaire ouders	188
12.1.3	Toegeeflijke ouders	188
12.1.4	Onverschillige ouders	189
12.2	Te betrokken ouders	190
12.3	Loyaliteit	192
12.3.1	Loyaliteitsconflicten op school voorkomen	194
12.4	Opbouw van een oudergesprek	195
12.5	Reflectie	197
13	Hoe voer ik gesprekken met mezelf?	199
13.1	Hoe geef je vervelende ervaringen een plek?	200
13.1.1	Spoor denkfouten op	200
13.1.2	Verwerp irrationele gedachten	201
13.1.3	Pas herlabelen toe	202
13.1.4	Maak gebruik van afleiden	202
13.1.5	Benut de re-attributietechniek	202
13.1.6	Imaginair oefenen	203
13.2	Perfectionisme dat je parten speelt	203
13.3	In gesprek met je diepere lagen	206
13.3.1	Kernreflectie	206
13.3.2	Afpellend op zoek naar verklaringen	206
13.3.3	Waar komt gemak of weerstand bij jezelf vandaan?	208
13.4	Reflectie	210
	Literatuur	213
	Register	217
	Dankwoord	222
	Over de auteurs	223